

پایش بازار انرژی

پویایی های بازار

آخرین قیمت نفت برنت در روز جاری ۳۱.۴۸ دلار برای تحویل در ماه مه بود، یعنی نصف قیمت این کالا در ابتدای سال ۲۰۱۹. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت در آخرین ساعات جمعه شب به ۲۳ دلار هر بشکه رسید و قیمت گاز طبیعی در بازار هنری هاب ۱.۷۳ دلار برای هر یک میلیون بی تی یو.

تفسیر هفته

۱- اقتصاد جهانی تحت تاثیر ویروس کرونا با تغییرات عمده ای روبرو گشته است. رشد اقتصادی بشدت کم و کمتر شده و رکود اقتصادی عمیق و عمیق تر. به گفته رئیس صندوق بین المللی پول در حالیکه رشد اقتصادی در ۲۰۲۰ منفی می شود، بدترین سقوط از رکود بزرگ در ۱۹۳۰ را جهان در ۲۰۲۰ تجربه می کند. در حالیکه در گذشته در مقاطعی که شوک اقتصادی و یا کاهش رشد اقتصادی را تجربه می کردیم، این امید وجود داشت که منحنی کاهشی رشد اقتصادی بصورت V شکل بوده و در آینده ای نزدیک در پس از آن به بهبود اقتصادی بازگردیم، به نظر کارشناسان بدلائیل مختلف این بار احتمال دارد که مدت زمان زیادی لازم باشد تا اقتصاد جهانی به کریدور بهبود و ترمیم بازگردد. بخصوص که عوامل روانی همچون ترس و دلهره حاکم بر بازار همراه با سقوط تقاضا و کاهش عرضه امید به بهتر شدن وضعیت اقتصادی را کمرنگ می کند. یک پیش بینی خوش بینانه می گوید که بخشی از صدمات اقتصادی ممکن است در ۲۰۲۱ جبران شود.

۲- در روز پنجشنبه دو هفته قبل رئیس جمهور آمریکا در توییتی نوشت که او واسطه یک معامله ای بین عربستان سعودی و روسیه شده تا مقدار تولید نفت خود را پایین آورده تا از بیشتر افتادن قیمت نفت در میانه بحران اقتصادی جهان ناشی از شیوع کووید ۱۹ جلوگیری شود. روز پنج شنبه اجلاس وزرای نفت و انرژی ۲۳ کشور عضو اوپک و غیراوپک بصورت مجازی برگزار شد. در انتهای جلسه گزارش شد که کاهش ۱۰ میلیون بشکه ای در روز از تولید ۱۰۰ میلیون بشکه ای توسط شرکت کنندگان مورد توافق قرار گرفت. یعنی اعضای اوپک پلاس مجموعاً ۲۳ درصد از تولید نفت خود را قرار است که کاهش دهند. این بدان معناست که عربستان سعودی ۳.۸ میلیون بشکه از سطح تولید خود در مارس ۲۰۲۰، روسیه ۲.۵ میلیون بشکه نفت در روز، و عراق ۱ میلیون بشکه در روز از تولید خود را کم می کند. تولید نفت ایران از این توافق مستثنی است. یک ارتباط تلفنی سه جانبه در پس از پایان اجلاس اوپک پلاس مابین روسای جمهور آمریکا و روسیه و همچنین پادشاه عربستان سعودی برقرار گردید. در این میان مکزیک یکی از تولیدکنندگان غیراوپک از امضای توافق امتناع کرد. مکزیک در مارس سال جاری ۱.۸ میلیون بشکه در روز تولید کرده است و بقول وزیر انرژی این کشور در جلسه اوپک پلاس ابتدا از مکزیک خواسته شد که ۴۰۰ هزار بشکه در روز از تولید نفتش بکاهد. پس از آن خواسته شد ۳۰۰ هزار بشکه تولیدش را کم کند. مکزیک اعلام کرد که تنها می تواند ۱۰۰ هزار

بشکه در روز تولیدش را کم کند. اگر وضعیت مکزیک مشخص شود، آنگاه از دیگر کشورهای غیر عضو جلسه پنج شنبه از جمله آمریکا خواسته خواهد شد تا مجموعاً ۵ میلیون بشکه در روز نیز آنان تولید را کاهش دهند. رئیس جمهور مکزیک در جمعه شب گفت که رئیس جمهور ترامپ توافق کرده است که ۲۵۰ هزار بشکه نفت اضافی از تولید آمریکا کم کرده و مکزیک همان تعهد یک صد هزار بشکه را اجرا نماید. این توافق از ابتدای ماه مه سال جاری اجرایی می گردد. پس از آن از ابتدای ماه ژوئیه امسال اوپک پلاس ۸ میلیون بشکه در روز مجموعاً از نفت خود می کاهش دهد. از ژانویه ۲۰۲۱ این مقدار به ۶ میلیون بشکه در روز کاهش می یابد. این توافق تا آوریل ۲۰۲۲ جاری خواهد بود. کارشناسان معتقدند که حتی کم شدن ۱۵ میلیون بشکه از عرضه نفت، بعید است بتواند محرک قوی برای بالارفتن قیمت نفت و بازگشت قیمت نفت برنت به محدوده ۶۰ دلار هر بشکه باشد. به نظر ریستاد انرژی حداقل ۳۰ میلیون بشکه نفت در روز از بازار باید بیرون رود تا قیمت ها به حالت قبل از وضعیت کرونایی باز گردد.

۳- تولید نفت خام آمریکا به تدریج در حال کاهش است. این عکس العملی در برابر قیمت های پایین نفت متعارف و غیرمتعارف در سراسر جهان است. بنابر گزارش مرکز اطلاعات وزارت انرژی آمریکا، از مارس تا اکتبر سال جاری تولید نفت خام آمریکا به مقدار ۱۴ درصد از کل تولید و یا ۱.۷۵ میلیون بشکه در روز کاهش می یابد. تولیدکنندگان نفت در آمریکا فشار همه جانبه ای را از طریق لابی بر دولت آمریکا وارد می کنند تا بر نفت خام وارداتی تعرفه بسته شود. با توجه به کاهش قابل توجه قیمت نفت خام در روزهای کرونایی، تولیدکنندگان نفت در داخل آمریکا با پدیده کمتر شدن قیمت از هزینه نهایی مواجه گشته اند. دولت ترامپ تا این لحظه با این اقدام مخالفت کرده است. ترامپ در مصاحبه خود در روز یکشنبه گفت که هم اکنون مصرف کننده آمریکایی برای یک گالن بنزین تنها ۹۱ سنت می پردازد. قیمت سوخت هواپیما نیز کاهش داشته که می توان از این طریق به خطوط هوایی کمک کرد. قابل توجه است که در ۲۰۱۴ قیمت یک گالن بنزین در آمریکا بالاتر از ۴ دلار بود. وزارت انرژی آمریکا پیش بینی می کند بصورت متوسط تولید در کل سال ۲۰۲۰ مقدار ۴۷۰ هزار بشکه و در ۲۰۲۱ مقدار ۷۳۰ هزار بشکه از نفت آمریکا کمتر از پیش بینی های قبلی خواهد بود. در همین حال تا جمعه شب حدود ۱۷ میلیون نفر در ایالات متحده آمریکا، برگه درخواست کمک از بیمه بیکاری بخاطر از دست دادن شغل خود را پر کردند. مشکل بیکاری اکنون در اقتصاد آمریکا از وضعیت رکود بزرگ در ۱۹۳۰ نیز فراتر رفته است.

۴- عربستان سعودی در روز جمعه میزبان مجازی اجلاس وزاری انرژی گروه ۲۰ متشکل از ثروتمندترین کشورهای جهان بود. در ابتدای جلسه وزیر انرژی عربستان گفت که عرضه نفت به همراه قیمت مناسب باعث خواهد شد که اقتصاد آسیب دیده جهان بر اثر ویروس کرونا به بهبودی و وضعیت عادی بازگردد.

۵- ائتلاف به رهبری عربستان سعودی در جنگ یمن علیه جنگجویان حوثی که کنترل صنعا پایتخت و نیمی از یمن را در دست دارند، از جمعه یک آتش بس دو هفته ای اعلام کرد. جنگ یمن از ۲۰۱۵ تاکنون باعث کشته شدن یکصد هزار غیرنظامی به ویژه کودکان شد و این کشور را به فقیرترین مملکت در منطقه تبدیل نمود. در حالی که عربستان امید داشت که در چند هفته نخست جنگ را به نفع خود و متحدانش در جنوب یمن به پایان برساند، اکنون مشخص شده که هزینه های این جنگ از لحاظ سیاسی و اقتصادی برای عربستان غیرقابل محاسبه است. یکی از دلایل تولید حداکثری عربستان در گذشته، مخارج جنگ یمن بوده است.

The Economist

۶- تعداد زیادی از نفتکش ها در آب های نزدیک اروپا همچنان متوقف مانده اند. پالایشگاه ها ظرفیت تخلیه و انبار کردن نفت خام های سفارشی را به یکباره پس از دسامبر ۲۰۱۹ و شروع شیوع کوید ۱۹ از دست دادند. گزارش ها حاکی از آن است که ۲۵ نفتکش غول پیکر حاوی ۱۸ میلیون بشکه نفت خام در نزدیکی بنادر اروپایی یک هفته است که ایستاده اند. این سفارشات قبل از بحران کرونا به جریان افتاده بود. ممکن است که ماه ها کشتیهای مزبور برای تخلیه انتظار بکشند. تقاضا برای فرآورده های نفتی بشدت پایین آمده است. در جنوب اروپا و در دریای مدیترانه رقابت برای پیدا کردن انبار برای تخلیه کشتی ها شدیدتر است. در خلیج تریست و بندر ایتالیایی تریست، ۶ تانکر منتظر تخلیه نفت خود و پمپاژ توسط خط لوله ماوراء آلپ (TAL) برای انتقال به پالایشگاه های اتریش، آلمان و جمهوری چک می باشند.

۷- در ۶ مارس ۲۰۲۰، ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه اصول اساسی حاکم بر سیاست های فدراسیون روسیه در ارتباط با قطب شمال را تصویب کرد. در این سند، منافع روسیه در شمالگان، اهداف و مکانیزم های روسیه و اقدامات آتی این کشور در ۱۵ سال آینده تا ۲۰۳۵ تشریح شده است. تنش مابین روسیه و دیگر همسایگان قطب شمال در سالهای اخیر در زمینه چگونگی استفاده از منابع طبیعی بخصوص نفت و گاز بالا رفته است. در سپتامبر ۲۰۱۹ معاون وزیر انرژی روسیه گفته بود که پروژه نفتی جدید قطب شمال به رهبری رسنفت، بزرگترین تولید کننده نفت روسیه، نیاز به حدود ۱۰ تریلیون روبل (۱۵۷ میلیارد دلار) سرمایه گذاری دارد. وستوک اویل، یک پروژه مشترک بین رسنفت و شرکت ایندیپندنت پترولیوم، قرار است برخی میادین نفتی که در حال تولید هستند و برخی دیگر که تولید شان آغاز نشده را شامل شود. یوری تروتنف، معاون نخست وزیر روسیه گفت دولت روسیه با یک بسته معافیت مالیاتی برای کمک به توسعه قطب شمال موافقت کرده است. در سال ۲۰۰۸، سازمان زمین شناسی آمریکا تخمین زده بود که تا ۲۲ درصد منابع کشف نشده و قابل استخراج جهان در شمال مدار شمالگان قرار دارد. کانادا و روسیه قبلاً حاکمیت ملی خود بر ناحیه نفت خیز قطب شمال را اعلام کرده بودند. در سال ۲۰۱۴ دانمارک ادعایی را در بر ناحیه ای به وسعت ۸۹۵ هزار کیلومتر مربع ورای مرزهای دریایی گرینلند در سازمان ملل متحد طرح کرد که براساس آن استدلال می کرد که دریای اطراف قطب شمال به فلات قاره گرینلند وصل است که یک ناحیه خودمختار متعلق به دانمارک است. تیغه ۱۸۰۰ کیلومتری به نام تیغه لومونوسف که در اصل یک رشته کوه است و قطب شمال را دو قسمت می کند، در کانون این اختلاف قرار دارد. یک زیردریایی روسیه در سال ۲۰۰۷ یک پرچم تیتانیومی ضدزنگ را در بستر آب های قطب شمال بر زمین نشانند که واکنش خشم آلود کانادا را به دنبال داشت. کشورهای حاشیه قطب شمال با حل اختلاف به وجود آمده از طریق حکمیت توسط یک هیئت سازمان ملل موافقت کردند. دانمارک در کنار روسیه، نروژ، کانادا و آمریکا در سال ۲۰۰۸ توافق کردند که این اختلاف سرزمینی باید از طریق کنوانسیون حقوق بین الملل دریاها حل و فصل شود. هر کشور پس از تصویب این کنوانسیون ده سال وقت دارد ادعایی را برای تعمیم فلات قاره اش ورای ۲۰۰ مایل دریایی از مرزهایش تسلیم کند که کانادا سال ۲۰۱۳ این کار را انجام داد. روسیه در سال ۲۰۲۱ رئیس شورای قطب شمال متشکل از کشورهای همسایه شمالگان می شود. علاقه به استخراج انرژی از منطقه قطب شمال بعلاوه مسئله کشتیرانی، وضعیت صلح آمیز قطب شمال را اکنون در پس از سه دهه وضعیت با ثبات این منطقه زیر سؤال برده است. درخصوص منابع گاز اقیانوس منجمد شمالی، کافی است که استخراج های انجام شده تاکنون را نام ببریم که به عنوان یک دست گرمی برای دولت ها و شرکتها بوده و هنوز بطور جدی به این کار پرداخته نشده است. در شمال سیبری غربی حوزه انرژی مهمی به نام بستر اورنگوی واقع شده است، که دومین بستر بزرگ دنیا به شمار می رود و ذخایر آن از ۳۰۰ میلیارد مترمکعب تجاوز می کند. مجوز لازم

برای استخراج از این بستر در اختیار اورنگوی گازپروم، شاخه ای از شرکت گازپروم روسیه قرار دارد. در دریای بارنتز، در ۶۰۰ کیلومتری شبه جزیره کولا، حوزه ای دیگر به نام بستر اشتوکمان واقع شده است که یکی دیگر از ذخایر عظیم گاز محسوب می شود. مجوز بهره برداری از این بستر نیز در دست گاز پروم است و برآورد می شود که ذخایر این بستر ۲.۳ میلیارد مترمکعب باشد. اگر ثروتهای فراوان انرژی موجود در اقیانوس منجمدشمالی برای تلقی کردن این منطقه به عنوان جواهر کافی نباشد، واژه الماس می تواند افرادی را که باوری ضعیف تر دارند، متقاعد کند. معدن اکاتی در مناطق شمال غربی کانادا، یکی از غنی ترین معادن این کشور است. بین سالهای ۱۹۹۸ و ۲۰۰۴ که عملیات های حفاری آغاز شد، این معدن ۲۶ میلیون قیرات - حدود ۵۰۰۰ کیلوگرم - تولید داشته است و انتظار می رود که تا ۲۵ سال، سودی بیش از ۳۴۴ میلیون یورو در سال داشته باشد. در حالی که قوانین بین المللی مشخص می کند که چه کسی، چه چیزی را در اختیار بگیرد و یخ این منطقه در حال ذوب شدن است، می توانیم در انتظار مناقشه ای جدید باشیم. صف آرای اقتصادی در قطب شاید مفهوم تازه ای به جنگ سرد جدید ببخشد. افزایش درجه حرارت زمین و آب شدن بخشی از یخ های دائمی قطب شمال تحولات ژئوپلیتیکی، سیاسی و اجتماعی بدنبال داشته است. افزایش دما در قطب شمال بیشتر از بقیه مناطق کره زمین بوده است. حتی موانع ژئوپلیتیکی گذشته را از میان برده است. در گذشته گفته می شد که روسیه بدلیل محاصره دریاهای یخ زده علاقه زیادی به آب های گرم خلیج فارس دارد. در حالیکه اکنون خطوط دریایی جدیدی در مرزهای شمالی روسیه بدلیل آب شدن یخ های دریای بارنتز از اقیانوس آرام به سوی اقیانوس اطلس از طریق شمال اروپا باز شده است. تغییرات آب و هوایی همچنین سبب بازتر شدن گذرگاه شمال غربی شده که یک راه دریایی شمالگان است و از آب های شمال خاکی کانادا می گذرد. در قرن نوزدهم مسابقه ای برای عبور کشتی ها از گذرگاه شمال غربی در اقیانوس منجمد شمالی شروع شده بود، چون این مسیر راه میانبری بین شمال اقیانوس اطلس و شمال اقیانوس آرام بود. جهانگردان با کشتی خود را به ساحل غربی جزیره گرینلند، می رساندند و بعد سعی می کردند با رد شدن از میان جزایر متعلق به کانادا در شمالگان، از تنگه برینگ که بین آلاسکا و روسیه واقع است، عبور کنند. مشکل اینجا بود که حتی در تابستان این مسیر به دلیل وجود یخ غیر قابل نفوذ، اغلب مسدود بود. امروز، متجاوز از ۱۷۰ سال بعد، گرم تر شدن شمالگان به این معنی است که هر تابستان برای چند ماه به طور فزاینده ای دسترسی به این آبراه بیشتر می شود. طبق برخی تخمین ها، سرعت ذوب شدن یخ های شمالگان تا آن حد است که ممکن است استفاده از این گذرگاه برای کشتیرانی از لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه شود. برای شرکت های کشتیرانی حامل کالا از چین یا ژاپن به اروپا یا ساحل شرقی آمریکا، این مسیر کیلومترها راه را کوتاه تر خواهد کرد. در حال حاضر حمل این کالاها از طریق کانال پاناما یا کانال سوئز صورت می گیرد. اما برای اولین بار در سال ۲۰۱۴، کشتی باری نونوویک برای حمل نیکل از ایالت کبک کانادا به چین

بدون همراهی یخ‌شکن از این گذرگاه عبور کرد. در عوض، سفر این کشتی از کبک در کانادا تا چین ۲۶ روز طول کشیده بود، یعنی دو هفته کمتر از سفر ۴۱ روزه برگشت از طریق کانال پاناما. یک سال قبل از سفر کشتی نوناویک، یک کشتی بزرگ دیگر موسوم به نوردیک اوریون، اولین کشتی باری بود که با کمک یک کشتی یخ شکن گارد ساحلی کانادا، از این گذرگاه عبور کرده بود. در سال ۲۰۱۷ مجموعاً ۳۲ کشتی از این آبراه استفاده کردند، ولی تنها یکی از آنها کشتی باری بود. کشتی‌هایی که دنبال ماجراجویی بودند، کشتی‌های یخ شکن، یک کشتی تفریحی و یک نفتکش از جمله کشتی‌های دیگری بودند که از این گذرگاه عبور کردند. در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ مجموعاً ۱۸ کشتی از این مسیر استفاده کردند. اختلاف نظر در باره دسترسی به گذرگاه مورد بحث ادامه دارد. کانادا مدعی مالکیت این گذرگاه است در حالی که آمریکا و سایر کشورها این گذرگاه را بین‌المللی می‌دانند. و موقعی که نوبت به میزان سرمایه‌گذاری و توسعه شمالگان می‌رسد، سرزمین وسیع‌تر آلاسکا که متعلق به آمریکاست و سرزمین‌های شمالی کانادا و گرینلند به مراتب در جریان سرمایه‌گذاری از روسیه عقب‌ترند. از این راه می‌توان منابع گازی یامال را به ال ان جی تبدیل کرده و به بندر شانگهای در چین رساند.

Arctic shipping routes

Currently there are two main sailing routes through the Arctic, the Northwest Trail, which runs along the Canadian coast, and the Northeast Passage through Siberia, which is also the shortest route connecting northeast Asia and western Europe.

— Northwest Passage — Northern Sea Route — Other Arctic routes

Sources: Arctic Data; U.S. National Snow & Ice Data Center; NOAA; Reuters.

G. Cabrera, L. Desrayaud, 24/08/2018

REUTERS